

Ministarstvo poljoprivrede
Ministrica Marija Vučković
Ulica grada Vukovara 78
10000 Zagreb

Predmet: Ubrzan rad na obnovi odobrenja glifosatu i davanje prioriteta zaštiti zdravlja ljudi i okoliša

Poštovana ministrice Vučković,

ovim pismom izražavamo duboku zabrinutost zbog trenutačnog razvoja u procjeni glifosata u EU, posebno zbog odstupanja od demokratskih procedura i očiglednog umanjivanja značaja štetnih učinaka glifosata i proizvoda na bazi glifosata, a u korist obnove njegovog odobrenja.

Prije svega, pišemo Vam kako bismo Vas pozvali da regirate i zatražite rješavanje problema navedenih u ovom pismu, te striktno poštivanje pravila transparentnosti i demokratskih zakonskih odredbi EU-a, usmjerenih na zaštitu zdravlja ljudi, životinja i okoliša od utjecaja pesticida.

S obzirom na popularnost proizvoda na bazi glifosata u Europi, opće populacija, uključujući djecu, intenzivno su izloženi ovom pesticidu[1]. Stoga je hitno točno identificirati njihovu toksičnost i zaštititi ih od izlaganja.

1. Proceduralna pitanja vezana za ubrzavanje procesa obnove odobrenja za glifosat

Dana 6. srpnja, dok su Europska komisija i države članice u Stalnom odboru za biljke, životinje, hranu i životinjsku hranu (SCoPAFF) primile EFSA-inu sveobuhvatnu reviziju procjene rizika od glifosata, javnost nije imala pristup ničemu više od šturog sažetka na dvije stranice. U međuvremenu, kako je otkrio dokument koji je procurio, Komisija je ubrzano krenula s obnavljanjem dozvole za glifosat i izradila nacrt izvješća o obnovi u manje od 3 radna dana, koje je predstavljeno predstavnicima država članica SCoPAFF-a na sljedećem tjednom sastanku 11. - 12. srpnja. Takve se rasprave odvijaju tek kada je cijela EFSA-ina recenzija dostupna javnosti, a ne samo sažetak od 2 stranice (Uredba 844/2012; čl. 13 i 14). Državama članicama i ministarstvima ovime nije omogućeno dovoljno vremena za provođenje temeljite provjere stručnog pregleda glifosata. Štoviše, ne samo da je Komisija požurila predstaviti izvješće o obnovi o glifosatu, već je i sakrila ovu točku rasprave s dnevnog reda i nije je javno objavila u registru dokumenata sastanka SCoPAFF-a u srpnju, zaobilazeći time provedbene ovlasti utvrđene u Članak 10. Uredbe br. 182/2011 o komitologiji.

Komisija je na sastanku odbora ENVI 13. srpnja 2023. najavila da planira predstaviti prijedlog Uredbe o obnovi na ad-hoc sastanku SCoPAFF-a 15. rujna i pozvati države članice da glasuju na sastanak SCoPAFF-a od 11. do 12. listopada. U međuvremenu, javnost i znanstvena zajednica nisu dobili priliku pravilno pregledati EFSA-inu procjenu o glifosatu prije glasovanja. Potpuni zaključci EFSA-ine recenzije objavljeni su tek 26. srpnja 2023., dok će popratni dokumenti, uključujući Izvješće o procjeni obnove i dodatne podatke koje je EFSA primila za rješavanje nedostataka podataka istaknutih u javnom savjetovanju, biti

objavljeni između kolovoza i listopada. Dakle, tek u listopadu javnost i znanstvena zajednica moći će proučiti tisuće stranica dokumenata o EU procjeni glifosata, dok će se iza zatvorenih vrata od članica EU tražiti da glasaju za njezinu obnovu. Na istom parlamentarnom sastanku, Komisija je užurbani ritam opravdala željom da izbjegne još jedno produljenje razdoblja odobrenja glifosata. Suprotno tome, tijekom istog sastanka SCoPAFF-a Komisija je predstavila prijedlog za produljenje razdoblja odobrenja za najmanje 25 pesticidnih tvari. Među njima se nalaze flufenacet i klorotoluron, kandidati za zamjenu s poznatim opasnim svojstvima, kojima se rok odobrenja produljuje osmi, odnosno sedmi put (!).

U skladu s pravilima propisanim u Uredbi (EZ) 844/2012 o postupcima obnove s ciljem neovisne, objektivne i transparentne procjene aktivnih tvari, gdje Komisija ima šest mjeseci da predstavi izvješće o obnovi i nacrt uredbe, molimo Vas da odbijete prihvatiti ovaj ubrzani proces obnove odobrenja Komisije, kao i eventualni prijedlog za ponovnu procjenu glifosata.

2. Suprotno zaključcima ECHA-e i EFSA-e i suprotno tvrdnjama Komisija, glifosat ne ispunjava kriterije za odobrenje prema Uredbi (EZ) 1107/2009.

Odredbe Uredbe (EZ) 1107/2009 temelje se na **načelu predostrožnosti** kako bi se osiguralo da aktivne tvari ili proizvodi koji se stavljaju na tržište ne utječu negativno na zdravlje ljudi, životinja i okoliš (Uredba 1107/2009, čl. 1, st. 4). Dostupna je velika količina znanstvenih dokaza koji pokazuju da glifosat (i proizvodi na bazi glifosata) mogu biti štetni za ljude i neciljane vrste, pokazujući da nisu ispunjeni kriteriji odobrenja utvrđeni u članku 4. Uredbe 1107/2009. Unatoč tome, Komisija nastavlja s obnavljanjem odobrenja, što je vrlo alarmantno, posebno s obzirom na široku upotrebu glifosata.

EFSA priznanje postojanje neriješenih pitanja u vezi s podacima koji nedostaju za pomoćne tvari i u vezi s utjecajem upotrebe glifosata na biološku raznolikost, neurotoksičnost i zdravlje mikrobioma.

Krovna organizacija, PAN Europe, obratila se direktoru EFSA-e, g. Urlu [2], tražeći da se ova pitanja smatraju kritičnim područjima zabrinutosti (Critical Areas of Concern - CAoC), prema EFSA-inoj vlastitoj definiciji kritičnog područja zabrinutosti. Drugim riječima, **zaključci EFSA-e upućuju na to da nisu ispunjeni kriteriji odobrenja koji se odnose na aktivne tvari, proizvode i sve njihove sastojke.**

Dok javnost ostaje u neznanju u vezi sa svim detaljima koji stoje iza zaključka EFSA-e, postoji nekoliko značajnih nedostataka u procjeni koji će, ako se isprave, rezultirati neobnavljanjem odobrenja za glifosat, što navodimo u nastavku. Nažalost, EFSA-ino oslanjanje na ECHA-inu već upitnu klasifikaciju glifosata kao 'nekancerogenog' duboko je zabrinjavajuće. Unatoč sve većem broju dokaza, uključujući IARC-ovu klasifikaciju glifosata kao vjerojatno kancerogenog za ljude[3], kao i izvješća Vrhovnog zdravstvenog vijeća u Belgiji[4] i francuskog instituta INSERM[5] o potencijalu raka glifosata, EU agencije umanjile su njegovu kancerogenost. Suprotno njihovim tvrdnjama, procjena Grupe za procjenu glifosata (AGG), ECHA-e, a sada i EFSA-e, proturječi preporukama međunarodnih i EU dogovorenih protokola za procjenu karcinogenosti[6]. Nadalje, 2023. ažurirana Studija o zdravlju u poljoprivredi[7], studija koju i ECHA i EFSA

smatraju studijom najviše kvalitete, pronašla je povezanost između izloženosti glifosatu i oksidativnog stresa kod ljudi koji „može informirati o procjenama za karcinogeni potencijal ovog herbicida”. Pogrešna klasifikacija glifosata proizlazi iz pogrešnog postupka procjene kao što se vidi u prethodnom ponovnom odobrenju[8], gdje su ključni dokazi o njegovoj kancerogenosti, kao što su studije koje pokazuju pojavu malignih limfoma i drugih tumora kod životinja, te njegov potencijal da uzrokuje oksidativni stres i oštećenja DNK, nije priznato ni od strane Grupe za procjenu glifosata niti od strane Odbora za procjenu rizika (RAC). Nadalje, uz ove dokaze, nepostojanje 2 testa genotoksičnosti OECD-a u dosjeu podnositelja zahtjeva izaziva ozbiljne sumnje u cjelovitost procjene[9].

Iako je RAC priznao nedostatak podataka, studije koje nedostaju nikad nisu zatražene niti su potvrđeni drugi dokazi o karcinogenosti, što je dovelo do usvajanja dvojbenog mišljenja. Ovo bezobzirno zanemarivanje javnog zdravlja i sigurnosti duboko je zabrinjavajuće.

Slična zabrinutost se javlja u vezi s procjenom neurotoksičnosti. Nedavni pregled (2022.) potvrđuje da su glifosati i proizvodi na bazi glifosata neurotoksični za širok raspon životinjskih vrsta i ljudi[10]. Veze između izloženosti glifosatu i autizma kod djece[11] ili Parkinsonove bolesti kod odraslih[12] su alarmantne. Unatoč ovim dokazima, u dosjeu za primjenu glifosata za obnavljanje nema studije razvojne neurotoksičnosti (DNT). Zapravo, onaj dostupan na drugoj soli glifosata (koju tvrtke izvorno nisu otkrile) ukazuje na razvojnu neurotoksičnost[13], a EFSA-ina informativna brošura priznaje potencijal neurotoksičnosti proizvoda na bazi glifosata. Ipak, umjesto da zaključi kao kritično područje zabrinutosti činjenicu da postoji rizik od razvojne neurotoksičnosti i istakne nedostajuću studiju o razvojnoj neurotoksičnosti kao nedostatke podataka, EFSA nije izrazila takvu zabrinutost, dok su AGG, a sada i Komisija nastavili s obnavljanjem ponovnog odobrenja glifosata.

Konačno, mnoštvo znanstvenih publikacija izvješćuje o utjecaju glifosata i proizvoda na bazi glifosata na ne ciljane vrste i biološku raznolikost. Od pčelinjih kolonija, riba, vodozemaca, ptica, biljaka i algi, izloženost glifosatu i proizvodima na bazi glifosata povezana je sa štetnim učincima koji mogu utjecati na populaciju, a time i na biološku raznolikost[14],[15]. Uzimajući u obzir stanje naših ekosustava, neprihvatljivo je da EFSA priznaje rizik upotrebe ispitivane formulacije za biološku raznolikost, ali je ne identificira kao kritično područje zabrinutosti samo zbog 'nedostajuće usklađene metodologije'.

Ponovno odobravanje uporabe glifosata očito je kršenje zakona EU-a o pesticidima koji ima za cilj zaštititi ekološke vrste i biološku raznolikost. Sličan pristup primjenjuje se za utjecaj upotrebe glifosata na ljudski mikrobiom i druge vrste. EFSA je pokazala koliko u svom radu zanemaruje načelo predostrožnosti, kako je definirano u zakonu i sudskoj praksi.

Proces ocjenjivanja glifosata u EU-u ponovno je usredotočen na aktivnu tvar i pristranost prema industrijskim dosjeima u odnosu na recenzentsku akademsku literaturu. Kao što je istaknuto u sudskoj praksi EU-a, **upravitelji rizikom trebali bi osigurati da podnositelj zahtjeva dostavi dovoljno podataka kako bi se isključio bilo kakav rizik od karcinogenosti ili dugoročne toksičnosti proizvoda[16]. To nije slučaj s glifosatom, gdje je procjena netočno zaključila da nema štete, previdjela nedostatke podataka o toksičnosti i zanemarila utjecaj reprezentativne formulacije i njezinih sastojaka na**

zdravlje i okoliš, što sve opravdava neobnavljanje. Ipak, Komisija sada tu odgovornost prebacuje na vas.

Temeljem gore navedenih argumenata, udruga Zemljane staze hitno Vas poziva da odbijete ovaj pokušaj ubrzane obnove glifosata zbog svih nepravilnosti vezanih uz postupak procjene.

Iznad svega, pozivamo Vas da stavite zaštitu građana, zaštitu njihovog zdravlja i zaštitu okoliša iznad komercijalnih interesa te da zauzmete čvrst stav protiv obnove glifosata, u skladu s načelom predostrožnosti te u svrhu osiguravanja sigurne budućnosti za nadolazeće naraštaje.

Unaprijed zahvaljujemo!

S poštovanjem,

Natalija Svrtan
Zemljane staze

[1] HBM4EU Policy Brief Pesticides https://www.hbm4eu.eu/wp-content/uploads/2022/07/HBM4EU_Policy-Brief-Pesticides.pdf

[2] Letter 13th July 2023 "Concerns: EFSA main findings on glyphosate" [\[link\]](#)

[3] IARC monograph on glyphosate (2015) <https://www.iarc.who.int/featured-news/media-centre-iarc-news-glyphosate/>

[4] Superior Health Council, 2021. Glyphosate and Glyphosate-based formulations No 9561 https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/20200303_shc-9561_glyphosate_vweb.pdf

[5] Inserm. Glyphosate and glyphosate-based herbicides. Extract from « Pesticides and health effects: New data ». Collection Expertise collective. 2021.

[6] HEAL report, 2022. How the EU risks greenlighting a pesticide linked to Cancer. Zooming in on the glyphosate renewal dossier. [\[link\]](#)

[7] Chang et al 2023. Glyphosate exposure and urinary oxidative stress biomarkers in the Agricultural Health Study. J Natl Cancer Inst. 11;115(4):394-404. doi: 10.1093/jnci/djac242

[8] Robinson et al, 2020. Achieving a High Level of Protection from Pesticides in Europe: Problems with the Current Risk Assessment Procedure and Solutions. European Journal of Risk Regulation, 11(3), 450-480. <https://doi.org/10.1017/err.2020.18>

[9] ECHA Opinion CLH, 2022; str. 47 "međutim, RAC primjećuje nepostojanje pouzdanog in vivo Comet testa prema OECD TG 489 u relevantnim tkivima, kao i testa TGR somatskih i genskih mutacija zametnih stanica provedenog prema OECD TG 488 (Smjernice su nedavno ažurirane za analizu mutacija u zametnim stanicama)"; str.48 "Dakle, genotoksičnost opažena za glifosat u nekim studijama vjerojatno je uzrokovana neizravnim mehanizmima. Čini se da glifosat izaziva prolazne prekide lanaca DNA kao što je primijećeno u in vitro i in vivo Comet testovima ili korištenjem testa alkalne elucije; međutim, nikakvi pouzdani in vivo Comet testovi nisu bili uključeni u CLH dosje u relevantnim ciljnim organima, npr. jetri i bubrezima ili test TGR somatskih i genskih mutacija zametnih stanica. Također postoje neki dokazi da glifosat može inducirati oksidativni stres u određenim stanicama i tkivima s potencijalom induciranja oksidativnih lezija DNA koje mogu dovesti do mutacija ako se ne poprave."

- [10] Costas-Ferreira et al (2022) Toxic Effects of Glyphosate on the Nervous System: A Systematic Review. *Int. J. Mol. Sci.* 23, 4605. <https://doi.org/10.3390/ijms23094605>
- [11] Von Ehrenstein et al (2019). Prenatal and infant exposure to ambient pesticides and autism spectrum disorder in children: population based case-control study. *BMJ.* 20;364:I962 <https://doi.org/10.1136/bmj.I962>
- [12] Caballero et al. (2018) Estimated Residential Exposure to Agricultural Chemicals and Premature Mortality by Parkinson's Disease in Washington State. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 15, 2885. <https://doi.org/10.3390/ijerph15122885>
- [13] Mie and Ruden, 2022. What you don't know can still hurt you - underreporting in EU pesticide regulation. *Environ Health* 21, 79 (2022). <https://doi.org/10.1186/s12940-022-00891-7>
- [14] PAN Europe, 2023. Glyphosate's impact on bee health [\[link\]](#)
- [15] Klatyik et al. (2023) Terrestrial ecotoxicity of glyphosate, its formulations, and co-formulants: evidence from 2010–2023. *Environmental Sciences Europe* 35, 51 (2023) <https://doi.org/10.1186/s12302-023-00758-9>
- [16] See C-616/17: "potreba uzimanja u obzir učinaka sastojaka sredstva za zaštitu bilja u cjelini potvrđena je, štoviše, pravilima iz članaka 25. i 27. Uredbe (...) jasno je da stavljanje na tržište zaštitne tvari, sinergisti i koformulanti sadržani u takvom proizvodu također moraju biti podvrgnuti procjeni kako bi se utvrdilo imaju li ikakav štetan učinak" "Stoga je zadaća nadležnih tijela, prilikom razmatranja zahtjeva za autorizaciju sredstva za zaštitu bilja, kako bi se potvrdilo da je materijal koji je dostavio podnositelj zahtjeva, a prvenstveno testovi, analize i studije proizvoda, dovoljan da isključi, u svjetlu trenutnih znanstvenih i tehničkih spoznaja, rizik da taj proizvod pokazuje takvu kancerogenost ili toksičnost."